

ПЕТРО МИКОЛАЙОВИЧ МЕЛЕЖИК**(До 70-річчя від дня народження)**

Директору ІРЕ ім. О.Я. Усикова НАН України, заступникові головного редактора журналу «Радіофізика та електроніка», академіку Національної академії наук України Петру Миколайовичу Мележику 3 травня 2020 року виповнилося 70 років.

Петро Миколайович народився в м. Ромни Сумської області, закінчив там середню школу № 2 імені академіка А.Ф. Іоффе і 1967 року вступив до Харківського державного університету імені О.М. Горького (ХДУ) на механіко-математичний факультет. Високий науково-педагогічний рівень цього факультету базувався на традиціях харківської математичної школи – одного із значущих у Радянському Союзі наукових формувань у галузі різних напрямків сучасної математики. Зокрема, у той час на мехматі ХДУ вів активну педагогічну діяльність лауреат Ленінської премії, академік АН СРСР В.О. Марченко. Університетська атмосфера, дух великої науки і авторитетні вчителі, без-

умовно, відіграли велику роль у формуванні П.М. Мележика як майбутнього науковця, а інтерес до передових наукових досягнень, прагнення ставити перед собою складні завдання і досягати поставленої мети в подальшому сприяли його успішній науковій кар'єрі.

У 1960 році В.П. Шестопалов у співпраці з математиками З.С. Аграновичем та В.О. Марченком створили математично обґрунтований метод строгого розв'язання дифракційних задач для деяких форм поверхонь, використовуваних на практиці, – метод задачі Рімана–Гільберта. Для реалізації строгими методами математичної фізики актуальних радіофізичних застосунків у ХДУ, ХІГМАОТ (Харківський інститут гірничого машинобудування, автоматики та обчислювальної техніки, нині – Харківський національний університет радіоелектроніки), а потім і в ІРЕ АН УРСР під керівництвом В.П. Шестопалова було залучено групи молодих радіофізиків, які згодом склали кістяк харківської наукової школи дифракції. П.М. Мележик, ще будучи студентом п'ятого курсу, випробував себе на цій ниві, і це багато в чому визначило його подальшу долю.

Після захисту університетського диплому Петро Миколайович був призваний до армії і служив у м. Чугуєві, не втрачаючи при цьому контактів зі своїми науковими наставниками. Одразу після демобілізації в 1974 році він виявив бажання працювати в ІРЕ АН УРСР, який на той час очолював В.П. Шестопалов і де були зосереджені основні наукові кадри в області теорії дифракції та дифракційної електроніки. Закінчивши аспірантуру під керівництвом Віктора Петровича, П.М. Мележик у 1980 році захистив кандидатську дисертацію. За рік по тому, завдяки науковій ерудиції, великим організаторським здібностям та ініціативності, П.М. Меле-

жик став ученим секретарем ІРЕ і продуктивно працював на цій посаді понад 20 років. Такий неоціненний досвід виявився дуже корисним, коли Петра Миколайовича в 1994 році призначили заступником директора ІРЕ. У цій якості П.М. Мележик сприяв збереженню кадрового складу, науковій спрямованості та славетних традицій Інституту наскільки це було можливим. Було очевидним, що колектив співробітників ІРЕ в 2014 році підтримав його кандидатуру на виборах нового директора. На цій відповідальній і почесній посаді Петро Миколайович провадить велику науково-організаційну діяльність, спрямовану на розвиток фундаментальних і прикладних досліджень у галузі теоретичної та математичної фізики хвиль і на здобуття науковцями Інституту нових результатів світового рівня.

Результати проведених П.М. Мележицом наукових досліджень зробили істотний внесок у розвиток нових, строгих у математичному відношенні методів розв'язання задач теорії резонансного розсіювання хвиль. Він уперше ввів поняття внутрішніх і зовнішніх коливань для системи дифракційно пов'язаних відкритих резонаторів; показав, що електродинамічні властивості резонаторів можуть істотно залежати від міждипольного зв'язку цих коливань; побудував математичну модель явища міждипольного зв'язку власних коливань у відкритих електродинамічних структурах; отримав універсальне рівняння для власних частот в околі морсівських критичних точок; розвинув теорію резонансного розсіювання монохроматичних електромагнітних хвиль на одновимірнопіріодичних структурах, перспективних для застосування у радіофізиці композитних середовищ. У 2001 році П.М. Мележик захистив докторську дисертацію з радіофізики.

Останнім часом П.М. Мележик із колегами активно розвивають нові теоретичні методи для розв'язання як прямих, так і обернених задач теорії резонансного розсіювання лінійно поляризованих монохроматичних електромагнітних хвиль на просторово неоднорідних шаруватих, нелінійних і плазмових середовищах і

середовищах з періодичною межею довільного профілю.

У 2006 році П.М. Мележик був обраний членом-кореспондентом, а в 2019 році – дійсним членом НАН України.

Петро Миколайович – автор п'ятьох винаходів. Результати його наукових досліджень становлять зміст 170 наукових публікацій і трьох монографій, які пов'язані з окремими проблемами світової науки і набули визнання як у нашій країні, так і за її межами.

Поряд з науковою роботою, П.М. Мележик веде активну науково-організаційну діяльність. Він – заступник академіка-секретаря Відділення фізики і астрономії НАН України, голова Наукової ради НАН України з проблеми «Радіофізика і НВЧ-електроніка», у спеціалізованих вчених радах для захисту докторських дисертацій – заступник голови в ІРЕ ім. О.Я. Усикова НАН України та член ради в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. П.М. Мележик входить до складу Експертної ради МОН України з ядерної фізики, радіофізики та астрономії, а також Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки. Петро Миколайович керує аспірантами та здобувачами, активно співпрацює з вищими м. Харкова, декілька років завідував філією кафедри Харківського національного університету радіоелектроніки в ІРЕ ім. О.Я. Усикова НАН України.

Велику багатогранну працю П.М. Мележика як відомого вченого, талановитого керівника і організатора науки відзначено Премією імені С.Я. Брауде НАН України, Почесною грамотою Президії НАН України, Грамотою Верховної Ради України, відзнакою Президії НАН України «За професійні здобутки».

Наукова громадськість, колектив Інституту радіофізики та електроніки ім. О.Я. Усикова НАН України, редколегія журналу «Радіофізика та електроніка» щиро вітають Петра Миколайовича з ювілеєм і бажають йому міцного здоров'я, щастя, невичерпної енергії, нових наукових досягнень і великих успіхів у здійсненні задуманого і бажаного!